

Storsjöskatten — en sann sägen

*Ny utställning på Gysinge Bruk
i Gästrikland*

Den 8 maj 1650 inräknades i läns-
mansgården i Österfärnebo 365 daler
kopparmynt utgörande ett helt års
kronoskatt från Färnebo socken, som
skulle föras till Stockholm via Gävle
över Storsjön med båt. Mynten för-
packades i träkaggar – sk fjärdingar.

Den 21 juni 1650 gick skatten till
Storsjöns botten; då "skall forslingen
hafva skett genom tre socknemän i
båt, som kantrat i följd af ett häf-
tigt vindkast, hvarvid två af karlarne
drunknade". I åtta dagar letade 23 båt-
lag efter båten och tunnorna utan re-
sultat. Brev från bönderna med anhål-
lan att skatten inte skulle behöva er-
läggas ytterligare en gång finns beva-
rat, likaså drottning Kristinas svar re-
dan i augusti samma år, där hon fin-
ner klagan skälig.

Den 21 juli 1889 påträffade arbeta-
re några kopparmynt "vid framförän-
det å Storsjön i Gestrikland af tim-
merflottor... idet att vid stötar mot
sjöbotten medelst båtshake invid en
större sten...". Fyndet föranledde
några studenter att söka efter fynds-
tället och man hittade ytterligare "ett
större antal plåtar och mindre mynt
av koppar". En rättegångsprocess
som varade i två år inleddes om vilka
— flottarlaget eller studenterna —
som hade rätten till fyndet och hittelö-
nen. Totalt hittades 2.737 mynt, varav
39 inlöstes år 1892. Återstoden köptes
av mynthatlaren Daniel Holmberg,
Stockholm, och torde väl idag vara
utspridd över landet.

Den 2 april 1992 lämnade hem-
bygdsforskaren Sven-Olof Zackris-
son, Sandviken, ytterligare 323 kop-
parmynt till Kungl Myntkabinettet.
Efter årtal av efterforskningar i arkiv
och i Storsjöns vatten hade Zackris-
son och hans medhjälpare återfunnit
fyndplatsen! Mynten fyndfördelades
till läns museet i Gävleborgs län. To-
talt har 3.060 mynt — framförallt Kris-
tinas 1- och 1/4-ören — hittats. Slut-
mynt Kristina, Avesta, 1 daler sm
1650.

*Kristina, Avesta, 1 öre 1650. Ur Storsjö-
skatten. Foto: Bengt A. Lundberg, RIK.*

Den 4 juni 1994 invigdes utställnin-
gen "Storsjöskatten — en sann sägen"
i turistbyrån på Gysinge Bruk, pro-
ducerad av Läns museet i Gävleborgs
län.

*

Kungl Myntkabinettets personal har
besökt utställningen. Historien om
skatten i dubbel bemärkelse, som
sjönk i Storsjöns vatten och sedan hit-
tades två gånger, samt om människor-
na kring den skildrades mycket le-
vande av återupptäckaren själv, Sven-
Olof Zackrisson. En utflykt till Gy-
singe Bruk och Storsjöskatten rekom-
menderas varmt.

Utställningen är öppen dagligen kl
11-17.

MGL

Larmade fyndplatser skall avskräcka tjuv

Ett fornminneslarm har konstruerats
på Gotland för att avskräcka plund-
ring av kända fyndplatser och pågåen-
de grävningar. Sven-Erik Sigren har i
samarbete med länsantikvarien, hög-
skolan på Gotland m fl konstruerat en
prototyp med antenner, som grävs ner
och aktiveras om en metalldetektor
används i närheten. Larmet kan kopp-
las till polisen eller någon närboende.

Problemet med skattplundring kul-
minerade för några år sedan, och som
en följd av händelser både på Gotland
och fastlandet skärptes straffet till att
omfatta fängelse.

Det är numera också förbjudet i he-
la landet att använda metalldetektorer
utan tillstånd. □